

Redaktørens forord

Så er *Dansk Sociologi* på gaden igen, og der er god grund til at glæde sig over den alsidighed, der kendetegner sociologien i Danmark. I dette nummer har vi fingeren på pulsen med to artikler, der hver på sin måde belyser unge indvandreres liv i Danmark. Men vi begiver os også ud på en spændende odysse i sociologiens historie og graver en interessant teoretisk figur op, der længe har været glemt: massen. For ja, hvordan er det egentlig gået med dette begreb?

Men lad os lige tage tingene i rækkefølge. I disse tider tales og skrives der en hel del om indvandrere og danskere med indvandrerbaggrund. Hvis man vil dykke et lag dybere end mediernes hurtige nyhedstrøm, er der god grund til at læse de to første artikler i dette nummer. I artiklen "Forestillede forskelle" undersøger *Sabine Klinker* og *Marie Hvostef Rasmussen*, hvorledes fællesskaber opstår blandt unge med henholdsvis dansk og indvandrerbaggrund. Vi hører tit alarmerende historier om manglende integration og parallelsamfund, men hvordan står det egentlig til blandt de unge?

De to forfattere har gennem længere tid fulgt en gruppe unge i en 10. klasse i Albertslund, og de viser, at selv i denne aldersgruppe holder man sig til "sine egne". Unge med dansk baggrund går sammen, og unge med indvandrerbaggrund går sammen. Artiklen forklarer denne segregering med begrebet "forestillede forskelle", dvs. at man *forestiller* sig, at "de andre" er helt anderledes end én selv - en forestilling, der dog ikke holder for en nærmere granskning. Uanset etnisk baggrund har man nemlig de samme interesser. Pigerne interesserer sig mest for tøj, make-up, fyre og musik, og drengene for computerspil, fodbold og basketball. Men etnicitet er altså stærkere end interesser, når det handler om at danne fællesskaber.

Artiklen viser ganske tankevækkende, at selv om de unge med indvandrerbaggrund er født i Danmark og taler flydende dansk, betragter de ikke sig selv som danske, og det gør deres skolekammerater med dansk baggrund heller ikke. Det interessante er dog, at denne forskel ikke er stigmatiserende. Det er lige så sejt at være perker, som det er at være etnisk dansker, og det giver ligefrem en vis status at have "perkerkapital" (fx at kunne sige "wallah" på den helt rigtige perker-agtige måde) ... mens en ung med dansk baggrund højest kan gøre sig forhåbninger om at være "perker-wanna-be" eller "plastik-perker".

Artiklen "Perker med no-life i Velfærds-danmark" broderer videre på dette emne, idet den dog fokuserer på hvorledes velfærdsstatens institutioner forholder sig til disse unge. *Kathrine Vitus Andersen* viser, hvorledes Hassan på 13 - en helt almindelig dreng med talent for fodbold - lige så stille forvandles til "perker", da han sendes på en fritidsinstitution for vanskelige børn. De velfærdsstatslige

institutioner, der skal forebygge, at unge kommer ind på en kriminel løbebane, er i virkeligheden med til at skabe og fastholde "problemidentiteter". De fungerer nemlig ved hjælp af et problemfokuserende blik, og de identiteter, der faldbydes i en sådan institution er som sagt udelukkende "problemidentiteter". I den institution, som forfatteren undersøger, foregår der således et dagligt "identitetsarbejde", hvor børnene lærer at forstå sig selv som "problematisk", idet der skabes en nødvendig sammenhæng mellem det at være etnisk og det at være et problembarn. Identiteten "almindeligt barn" er ganske enkelt ikke en identitetsmæssig option i den undersøgte institution.

Kathrine Vitus Andersen peger således på et paradoks, der kendetegner de velfærdsstatslige institutioner, der skal bringe unge på ret køl igen. På den ene side følger de en normaliseringslogik, fordi de har til formål at resocialisere unge og lære dem almindelige danske normer. Men på den anden side er denne normaliseringslogik tæt forbundet med en "anormaliseringslogik", for i det øjeblik man havner på en sådan institution, bliver man defineret som "anormal", dvs. som en case, der netop ikke kan leve op til de almindelige danske normer. I det perspektiv handler Hassans historie om hvordan en dreng rekrutteres og tilpasses til en afvigeridentitet.

And now to something completely different. I artiklen "Massen: på sporet af en glemte sociologisk figur" laver *Christian Borch* en arkæologisk udgravning af masse-begrebet, der stod centralt i det 19. århundredes samfundsteori. Og det viser sig, at der er tale om et begreb - og mere generelt en sociologisk teori-horisont - der godt kan tåle at blive støvet af. Senest har bl.a. Bruno Latour betonet, at hans aktør-netværksteori henter inspiration fra netop denne glemte sociologi, der går tilbage til før så prominente navne som Gabriel Tarde og Gustave Le Bon. I det 19. århundrede blev massen tæt kædet sammen med modernitetens opkomst. Moderniteten blev nemlig opfattet som massernes æra, idet denne masse dog fremstod som modernitetens skyggeside. Midt i modernitetens rationalitet og fremskridt var massen et dunkelt, voldeligt og irrationelt fænomen, en ukontrolleret udfoldelse af seksuelle energier, alt det kvindelige.

Men selv om massefiguren ikke kunne stå distancen og lidt efter lidt er blevet kørt ud på et sidespor i sociologien, er den dog senere dukket op igen og har været med til at berige andre felter. Hvordan skulle man fx forstå de irrationelle massehandlinger på finansmarkeder uden netop at have et begreb om massen? Og ville studiet af vor tids forbrugeradfærd ikke blive beriget ved i højere grad at trække på begrebet om massen? Sidst men ikke mindst peger Christian Borch på, at den hypnotiserende effekt, der konstituerer massen ikke nødvendigvis udgår fra en person (føreren), men lige så vel kan udgå fra en ting, et objekt, et symbol, en krop... Hos digteren Walt Whitman mister massen således sin negative konnotation og forvandles til noget positivt: en pludselig mulighed for kropslig berøring, en pludselig chance for at udviske forskelle og ulighed. I denne forestilling forvandles massen således fra en potentiel voldelig størrelse til et "demokratisk ikon".

Med dette tema om kroppe og objekter er vi havnet lige midt i vores Review-Essay "Tingenes politik". *Anders Blok* tager os med på en tekno-kunststilling arrangeret af ingen ringere end Bruno Latour (se, der var han igen). Og der er vist kun én ting at sige: læs det! For hvor har vi dog i sociologien været optaget af mennesker og menneskers gøren og laden, i en sådan grad, at vi helt har glemt tingene. Men forestil Dem nu, at tingene og vores omgang med tingene i ligeså høj grad konstituerer det sociale (idet "ting" dog forstås bredere, dvs. ikke kun som objekter, men også som epistemologiske konflikter om, hvad der er). Det er Latours ambition at revitalisere demokratiet under teknologiske betingelser og dermed undersøge muligheden for et "objektorienteret demokrati". For Latour er demokratiet objektorienteret i to forskellige betydninger: dels samles offentligheder *om* kontroversielle ting, dels samles de *gennem* teknologiens mediering. Parlater er *steder* for samtale, og de fungerer gennem en sindrig anordning af talerpulte, ordstyrerpladser og afstemningssystemer. Det, der er på spil for Latour, er således intet mindre end en genopfindelse af demokratiet på teknologiske betingelser.

Den såkaldte "Muhammed-krise" handlede også på sin vis om demokrati på moderne, globale, teknologiske betingelser. I vores kronik, "En grænseløs ytringsfrihed i et grænseløst samfund", kommer vi dog ikke ind på krisens teknologiske dimension, men derimod på princippet om ytringsfrihed. *Frederik Thuesen Pedersen* mener nemlig, at dette princip trænger til en sociologisk opdatering, som altså følger her. Thuesen Pedersen skelner mellem ytringsfrihedens tre dimensioner: en normativ dimension, der handler om hvad vi bør kunne sige, og hvad vi bør undlade at sige; en juridisk dimension, der vedrører, hvad vi må sige i henhold til national og international lovgivning; og endelig en dimension, der vedrører social praksis: hvad bliver der egentlig sagt rundt om kaffebordene eller ved fredagsbønnen? Hvad er det accepteret at sige privat, og hvordan forholder det sig til, hvad det er acceptabelt at sige offentligt? Ytringsfriheden handler altså ikke kun om jura, men også om hele den normative og sociale praksis, der er knyttet til omgangen med dette stolte princip, og som dette princip helt konkret er spundet ind i. På denne baggrund argumenterer Frederik Thuesen Pedersen for en *phronetisk* ytringsfrihed (med en henvisning til Aristoteles' begreb om *phronesis*, dvs. dømmekraft). I moderne grænseløse samfund, der er bundet sammen af moderne kommunikationsteknologi, er vi nødt til at have et vist kendskab til "den andens" perspektiv, hvis vi altså vil undgå afsondring og konflikt. Vi skal stadig værne om ytringsfriheden og give "de hellige" kamp til stregen, men det skal ske phronetisk, dvs. med en vis omtanke for og viden om den konkrete kontekst vores ytringer indgår i. Skriver altså Frederik Thuesen Pedersen.

Sidst men bestemt ikke mindst fortsætter *Rasmus Antoft* og *Michael Hviid Jacobsen* vores føljeton om sociologi og poesi (seneste bidrag var Bo Isenberg i vores seneste nummer, *Dansk Sociologi* nr. 1, 2006). I denne inspirerende kommentar plæderer forfatterne for at kunst og poetisk fantasi kan berige sociologien. Dette

kan ske på mange måder - den poetiske fantasi (film, bøger etc.) kan fx få os ud af vores gamle sociologiske vanetænkning, den kan bruges som kilde i den sociologiske forskning, og den kan også inddrages, når sociologien skal formidles. For nu bare at nævne et par enkelte muligheder.

Kort sagt: redaktionen håber, at dette nummer gør vores læsere både klogere og gladere.

Manni Crone